

**Dansk historisk Fællesforenings Aarsmøde
i Odense 20.—22. Juni 1941.**

I umiddelbar Fortsættelse af Museumsforeningens Aarsmøde begyndte Fællesforeningen sit Aarsmøde Fredag 20. Juni. Efter at Landsarkivar *Harald Hatt* havde forevist Landsarkivet og Museumsdirektør *Spvend Larsen* det nye Museum i »Møntergaarden«, samlede alle Deltagerne (ca. 60 Repræsentanter) om Aftenen i »Møntergaarden«s smukke Kirkesal. De repræsenterede følgende Foreninger og Institutioner: Stednavneudvalget, Historisk Samfund, Samfundet for dansk Genealogi og Personalthistorie, Direktoratet for Matrikulsvæsnet (Matrikulsarkivet), Jysk Selskab for Historie, Sprog og Litteratur, Frederiksborg Amts historiske Samfund samt de historiske Samfund for Københavns Amt, Holbæk Amt, Sorø Amt, Præsto Amt, Lolland-Falsters hist. Samfund, de historiske Samfund for Fyns Stift, Hjørring Amt, Thy og Hanherred, Aalborg Amt, Viborg Amt, Aarhus Stift, Vejle Amt, Ribe Amt, Ringkøbing Amt og Sønderjylland, endvidere Rigsarkivet og Landsarkiverne for Sjælland, Fyn og Sønderjylland samt Faaborg byhistoriske Arkiv. Endelig de ved Museumsforeningens Aarsmøde repræsenterede Museer (se S. 105) samt Rosenborg, Nyborg Museum og Middelfart Folkemuseum.

Formanden for Historisk Samfund for Fyns Stift, Lensbaron *H. Berner Schilden Holsten*, Langesø, bød Repræsentanterne velkommen og udtalte sin Glæde over, at Historien i de trange Tider havde en Mission som aldrig før. Formanden for Dansk historisk Fællesforening, Professor *Knud Fabricius*, takkede for Velkomsten og fremhævede, at Fællesforeningen i særlig Grad havde Samlingsbestræbelserne paa sit Program. Maalet med Samværet ved vore Aarsmøder er at styrke Samfølelsen mellem os.

Derefter holdt Adjunkt *Aage Blomberg* et Foredrag, illustreret med Lysbilleder, om *den fynske Adel* fra 1536 til 1660. Efter Foredraget var Deltagerne Museets Gæster ved et veldækket Kaffebord i Møntergaardens Lokaler.

Paa Mødets første Aften sendtes Telegram til Hs. Majestæt Kongen.

Repræsentantmødet begyndte næste Morgen, 21. Juni, i Møntergaardens Kirkesal. *Formanden* udtalte Mindeord over Museumsinspektør *Jørgen Olrik*. Efter en kort Omtale af Grunden til Aarsmødets Afløsning i 1940 kom Formanden ind paa Foreningens Virksomhed. Medlemstallet er nu 124. Tidsskriftet »Fortid og

Nutid«, Foreningens faste periodiske Publikation, har siden sidste Aarsmøde passeret sit 25. Aar. Formanden spurgte, om der var nogen, der kunde ønske i denne Forbindelse at udtale sig om Tidsskriftsspørgsmaal.

Alb. Thomsen (Holbæk) udtrykte Ønske om, at man paa fremtidige Aarsmøder kunde optage Drøftelser vedr. Redaktionsproblemer. *Tidemand-Dal* (Næstved): Det er tit vanskeligt for Amtsaarbøgernes Redaktioner at finde de helt rigtige Forfattere. Kunde der ikke tænkes en Form for Hjælp, en Slags Central? *Formanden*: Ja, vi havde jo indenfor Foreningen en Tidsskrift-Sektion, men der har ikke rigtig været noget at udrette for den. *Lunn* (Holbæk): Hvem kontrollerer, hvad der kommer til at staa i Aarbøgerne? Jeg har i en Amtsaarvog fundet Meddelelser om min Familie, som reverenter talt var Løgn! *Hvidtfeldt* (Aabenraa): Her var der Brug for et Samarbejde mellem Lokalhistorie og alm. Historie. Der er Brug for at præcisere Opgaver, som det er af Betydning at faa løst. En vejledende Artikel i »Fortid og Nutid« om dette Emne vilde være paa sin Plads. *Formanden*: Hvad der maa gøres, maa gøres under Frivillighedens Tegn.

Formanden omtalte derefter *Hjelholts Skriftprover*. Med Udgivelsen af dem var kun een Side af den stillede Opgave: en Vejledning i gotisk Haandskriftlæsning, løst. Dette havde kostet Foreningen 2300 Kr., som var udredet helt af dens egne Midler. Men til Fremstillingen af den gotiske Skrifs Historie havde Foreningen opnaaet en Understøttelse paa 2750 Kr. af Carlsbergfondet.

Bestyrelsen havde ikke fundet Anledning til at uddele nogen Pris for Afhandlinger i Amtsaarbøgerne fra 1938, men for 1939 havde man besluttet at prisbelønne en Afhandling i »Sønderjyske Aarbøger« af Pastor *Carsten Petersen*, Aabenraa, om »Kirker i Tørninglen Provsti«. (Begrundelsen herfor er i sin Helhed trykt i *Sønderjyske Aarbøger*, 1941, 2. Halvbind, S. 169 f., hvorfor den her kun refereres i sine Hovedtræk:)

Siden P. Severinsens Afhandling om Kirkeregnskaber i Hardsyssels Aarvog 1910 er denne Afhandling den første, der søger at give en Oversigt over en enkelt dansk Egns Kilder af denne Art. Kirkeregnskaberne for Tørninglen Provsti er gennemgaaet i Landsarkivet i Aabenraa, og Uddrag af dem er gengivet. Det kan synes upraktisk, at Grupperingen ikke er strengt systematisk, men en streng topografisk eller historisk Gruppering vilde have gjort Afhandlingen til en tør Materialsamling. »Netop ved en fri, kunstnerisk Behandling af Stoffet er det lykkedes af Regnskabsuddragenes Mosaik at sammenstille et usædvanlig livfuldt Helhedsbillede. Forf. er fortrolig med Egnen og med den kunstartkæologiske Litteratur om dens Kirker, han kender som faa andre den kirkehistoriske Baggrund for Enkelthederne og forstaar at levendegøre sit Æmne. Man ser for sig Kirkernes For-

fald i de haarde Krigstider, og man kommer til at føle for de Mennesker der arbejdede for deres Genrejsning . . . Afhandlingen har lignende Egenskaber som Carsten Petersens ejendommelige, tankevækkende Bog om »Slesvigske Præster« (1938), der er trykt paa Forf.s Bekostning og skænket til de sønderjyske Præsteembeder, men desværre ikke er i Boghandelen. Den udmærker sig ved Selvstændighed, historisk Følelse og stilistisk Fremstillingsevne«.

Sluttelig omtalte *Formanden* i sin Beretning Bestræbelserne for at tilvejebringe en historisk-topografisk Bibliografi. Denne Sag ligger imidlertid nu i Den danske historiske Forenings Haand, idet man fra denne Forenings Side søger at faa skaffet Midler til Veje til en Fortsættelse af Erichsens og Krarups historiske Bibliografi, der indbefatter det topografiske Stof.

Kassereren, Dr. *Hjelholt*, fremlagde derpaa Regnskabet (trykt i »Fortid og Nutid«, XIV, 1, Omslagets 3. Side). Kassebeholdningen er gaaet stærkt ned, men hvis det gode Salg af Skriftprøverne fortsætter, vil det tabte kunne indvindes.

Efter at saavel Formandens Beretning som Regnskabet var blevet eenstemmig godkendt, aflagde cand. mag. *Gunnar Knudsen* Beretning om *Registreringen af Udskiftningskort*. Siden denne iværksattes for tre Aar siden, har vi modtaget henvend 1000 Registerkort. De fleste af disse stammer dog fra Arkiver og Museer, ikke fra de historiske Amtssamfund. Derfor har vi ikke faaet Oplysninger om ret mange Kort i Privateje. Men der maa endnu være meget at finde. — Arkivar *Ewens* (Matrikulsarkivet): De indsendte Kort er tit i en sørgelig Tilstand; de bliver fotograferet, men Restaurering i større Omfang kan Matrikulsarkivet ikke paatage sig. Det var derfor ønskeligt, om man hos Bevilgningmyndighederne kunde rejse et Beløb til Restaurering af Udskiftningskort. Den Person eller Institution, der indleverer Kort til Matrikulsarkivet eller G. Knudsen, faar til Gengæld et Fotografi af Kortet i 1 : 20 000.

Formanden henstillede til Repræsentanterne at arbejde for Sagen hver i sin Kreds. — *Klem* (Helsingør): Vi har i Frederiksborg Amt sendt Anmodning om Oplysninger ud til Sogneraadene — og faaet eet Svar! — *H. K. Kristensen* (Ribe A.): Vi havde opfordret gennem Aarbogen og ved Møder, og det har givet enkelte Oplysninger; en Gennemtrawling af Sognene, som vilde være det eneste rigtige, er ikke mulig under de nuværende Trafikforhold. — *Fang* (Roskilde): Mon ikke en Bøn i Bladene vilde kunne hjælpe? — *Tidemand-Dal*: Eller et Foredrag i Radioen paa 10 Minuter! — *H. K. Kristensen*: Det bedste er sikkert at holde Landinspektorerne godt til Ilden.

Som særligt Punkt paa Dagsordenen drøftedes en eventuel Udgivelse af et Værk om *danske Slægtsgaarde*, hvis første Bind skulde omfatte Fyn.

Formanden: Dansk historisk Fællesforening har fra Journalist *C. Damm* i Forbindelse med *Allers Bogforlag* modtaget Forslag om Udgivelse af et Værk, der skulde omfatte Slægtstavle for Gaarde, der har været i samme Slægts Besiddelse fra før Udskiftningen, Billede af Gaarden og Omtale af særlige kulturhistoriske Minder, der knytter sig til Gaarden. Værket skulde efter Planen udgøre 5—6 Bind, eet for hver Landsdel. Der førtes derefter fra Styrelsens Side nogle Forhandlinger med *Allers Bogforlag*, som mundede ud i en Slags Protokol, hvori Dr. Hjelholt og jeg paa Styrelsens Vegne udtalte os principielt for at støtte Planen, forudsat at et saadant Værk blev udarbejdet af videnskabeligt skolede Historikere. Hvad vi nu ønsker, er at høre Repræsentanternes Mening om Sagen. Vi er ikke blind for, at Planen frembyder visse Vanskeligheder. Hvorledes skal man f. Eks. afgrænse Begrebet »Slægtsgaard«? Hr. Damm var stemt for at begynde med Nord-slesvig; vi har dog ment, at skal der begyndes, vil Fyn være det overskueligste Omraade.

Landsarkivar *Knudsen*: Ogsaa i Arkiverne har vi mærket den stigende Interesse for Slægtsgaarde. Men der er dog sikkert større Vanskeligheder ved den Sag, end man paa Forhaand regner med. Efter min Opfattelse er der langt færre Slægtsgaarde, end man i Almindelighed tror. — Redaktør *Friis-Møller* (*Allers Forlag*): Vi blev interesseret i Sagen, da Damm henvendte sig til os. Ikke fordi vi kan tjene paa den — det regner vi ikke med — men fordi jeg tror, det er af Betydning at begynde paa et saadant Værk nu. Og vi vilde gerne have Amtssamfundenes Folk med. Vi er enige med Professorens i, at der maa begyndes med Fyn; i Sønderjylland er der jo begyndt noget med Hejselbjerg-Poulsens Værk. — *Formanden*: Skal vi afvise Tanken — eller nedsætte et Udvalg til at arbejde med Idéen.

Gulddal (Viborg) mente, at denne Sag laa udenfor Amtssamfundenes Opgave. De kunde beskæftige sig med Gaarde af særlig Interesse, men det er ikke værd at blande en Gaards Historie sammen med en Slægts. — *Klitgaard* (Hjørring): Denne Sag kan ikke løses gennem Amtssamfundene. I Hjørring Amt har vi næppe mere end 2—3 Slægtsgaarde i streng Forstand. Vi har stillet os fuldstændig afvisende overfor dette Spørgsmaal. — *Lausten-Thomsen* (Tønder) fraraadede Samarbejde med Damm. Skal Fællesforeningen have med denne Sag at gøre, skal det være rent vejledende og korrigerende. — *Alb. Thomsen*: Slægtgaardene er

sikkert godt journalistisk Stof, men har det nogen Værdi? Bygningerne er sjældent de samme, Jorden aldrig — hvis Gaardene er ældre end Udskiftningen. Og tit er det helt andre Gaarde, der er de interessanteste. — *Hvidtfeldt*: Har Løsningen af denne Opgave almindelig historisk Interesse? Nej! Er det en Opgave, som Fællesforeningen bør løse? Dette Spørgsmaal er allerede besvaret benægtende. — Hertil kommer, at Begrebet Slægtsgaarde til en vis Grad er blevet knyttet til en bestemt politisk Retning; ogsaa af denne Grund bør man være tilbageholdende.

Dr. *Hjelholt* vilde gerne støtte Planen. Det er jo ikke Meningen, at Amtssamfundene skal staa som Udgivere. Men syntes de om Planen, kunde de ved velvillig Omtale støtte et saadant Værk.

Det vedtoges derefter at nedsætte et Udvalg. Heri blev indvalgt Alb. Thomsen, Gunnar Knudsen og Fællesforeningens Formand.

Under »Eventuelt« omtalte Prof. *Skastrup* Oversigter over den politiske Baggrund for »Danmarks Riges Breve«, som det var ønskeligt at faa trykt. Han vilde gerne have Foreningernes Tilslutning til en Ansøgning til Staten om Trykning af disse Oversigter. — Forsamlingen sluttede sig hertil.

Professor *Fabricius* meddelte, at hans Beslutning om at fra træde Formandspladsen nu var uigenkaldelig. Det havde længe været hans Mening at gaa, men efter Begivenhederne i 1940 havde han indvilget i at blive til næste Aarsmøde.

Magister *Chr. Axel Jensen*: Vi har gjort, hvad vi kunde, for at holde paa Fabricius. Gennem en Menneskealder har han været Sjælen i vor Forening, og nu i 20 Aar dens Formand. Ligesom Aaltertavlen i denne Kirkesal udtrykker en Blanding af Alvor, Højtidelighed og hyggelig Stemning, saadan har Fabricius staaet for os ved disse Møder. Vi vil derfor ikke uden videre give Slip paa ham. Personer kan ikke være Medlemmer af Dansk historisk Fællesforening. Men der staaer ikke i Lovene noget om, at vi ikke kan vælge et Æresmedlem. Vi foreslaar da, at Fabricius bliver Æresmedlem af Dansk historisk Fællesforening. — Forslaget vedtoges med Akklamation.

Tiden var nu saa fremrykket, at man maatte begive sig til Baadene, der ventede ved Filsofgangen for at sejle Deltagerne til Fruens Bøge. I det vidunderlige Sommervejr, der begunstigede ogsaa denne Sommers Aarsmøde, blev denne Sejl tur en ikke ringe Erstatning for de Biludflugter, der under normale Forhold gjorde Mødets Program afvekslende. Efter en Frokost i Hunderup Skov afholdtes *Repræsentantmødets 2. Del* her. Paa Dagsordenen stod

Valg. Da ogsaa Dr. *Hjelholt* ønskede at trække sig tilbage, skulde der vælges to nye Bestyrelsesmedlemmer, nemlig Formand og Kasserer. Efter Forslag af Bestyrelsen valgtes Direktør for Nationalmuseet, Dr. *Poul Nørlund*, til Foreningens Formand, og Landsarkivar *Hans Knudsen* til Kasserer. Til Revisorer i Stedet for afdøde Museumsinspektør Olrik og Landsarkivar Knudsen valgtes Museumsinspektør *Galster* og Museumsdirektør *Klem*. Til Suppleant valgtes Kommuneleærer *Alb. Thomsen*. Den øvrige Bestyrelse genvalgtes.

Efter Valget udtrykte Sagfører *Ernst* (Odense) sin og Repræsentanternes Tak for Dr. Hjelholt's Virksomhed som Bestyrelsesmedlem, og *Lausten-Thomsen* takkede Hjelholt for Udvalget af Skriftprøver, — det har allerede gjort sin Nytte.

Da Repræsentantmødet var afsluttet, tog Deltagerne ind til *St. Knuds Kirke*, som tilligemed *St. Hans Kirke* forevistes af Magister *Jensen*. Efter en Middag paa Park Hotel var der Lørdag Aften Kl. 20 offentligt Møde sammesteds, hvor Professor *P. Skautrup* talte om Jyske Lov og Arkivar, Dr. *Holger Hjelholt* om Danmarks Historie belyst gennem Dokumenter.

Søndag den 22. Juni indledes med Besøg i *H. C. Andersens Hus*, som forevistes af Museumsinspektør *Larsen*; derfra gik man til *Fyns Stiftsmuseum*, hvis nyopstillede og velordnede Oldsags-samling Museumsassistent *Albrechtsen* præsenterede. — Om Eftermiddagen tog Deltagerne med Tog til *Langesø*, hvor Professor, Dr. *Oskar Andersen* i Foredragssalen talte om Thomas Kingo. Med en festlig Middag, hvor Repræsentanterne var Lensbaron og Lensbaronesse *Berner Schilden Holstens* Gæster, sluttede Aarsmødet. Det kan ikke nægtes, at Stemningen den sidste Dag var præget af de dystre Efterretninger om Storkrigens Udvidelse, men den alvorlige Baggrund gjorde ikke Samværet mindre værdifuldt; den virkede kun til at styrke Deltagernes Samfølelse.

MARIUS KRISTENSEN

1869—1941.

Den 2. November døde fhv. Højskolelærer, Dr. phil. *Marius Kristensen*, 72 Aar gammel. Hvad han har betydet for dansk Videnskab og for den danske Højskole, behøver jeg næppe at gaa nærmere ind paa her, da det turde være almindelig bekendt.